

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az EGSZB álláspontja a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerségről (TTIP) szóló tárgyalások egyes kulcsfontosságú kérdéseiben

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2016/C 487/05)

Előadó: **Philippe DE BUCK**

Társelőadó: **Tanja BUZEK**

Közgyűlési határozat:	21/01/2016
Jogalap:	az eljárási szabályzat 29. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	REX
Elfogadás a szekcióülésen:	19/07/2016
Elfogadás a plenáris ülésen:	21/09/2016
Plenáris ülés száma:	519.
A szavazás eredménye:	213/23/17
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. A transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerségről (TTIP) szóló tárgyalások tekintetében 2016 egy igen fontos év. Az Európai Unió és az Egyesült Államok főtárgyalói kifejezték elkötelezettségüket amellett, hogy felgyorsítják a tárgyalásokat annak érdekében, hogy nagyratörő és átfogó politikai megállapodásra jussanak, amely még az Egyesült Államok jelenlegi kormánya mandátumának lejárta előtt minden területen meghatározza a lehetséges „célövezeteket”. Ezért az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) úgy határozott, hogy saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki egyes TTIP-vel kapcsolatos kulcsfontosságú kérdésekről.

1.2. A véleménynek nem célja, hogy megjegyzéseket fűzzön az EU és az USA közötti tárgyalások eredményeként esetlegesen létrejövő végleges megállapodáshoz. Fontos azonban felmérni, hogy az európai szervezett civil társadalom által – elsősorban korábbi EGSZB-véleményekben – kifejezésre juttatott álláspontokat milyen mértékben vették figyelembe a lakosság számára jelenleg elérhető uniós javaslatokban. Ez lehetőséget teremt arra, hogy a kialakítandó európai kereskedelempolitika kapcsán létrejöjjön egy még erősebb együttműködés az Európai Bizottság és az európai civil társadalom között.

1.3. Ezért az EGSZB – intézményi szerepét hangsúlyozva – az alábbi ajánlásokat fogalmazza meg.

1.4. Szabályozási együttműködés

1.4.1. A TTIP-tárgyalások új lendületet adnak a fokozott szabályozási együttműködésnek, amelyhez magasabb elvárások is párosulnak. Ezért az EGSZB elégedetten állapítja meg, hogy a javasolt fejezet a közpolitikai célok követéséről és magas szintű védelemről is rendelkezik több meghatározott területen. Az EGSZB annak is örül, hogy egyértelműen kimondták: a szabályozási együttműködés intézményi struktúrájának feladata és célja az, hogy – demokratikus ellenőrzés mellett – támogassa és tanácsokkal lássa el a döntéshozókat, és nem kap felhatalmazást jogi aktusok elfogadására, ahogy nem léphet semmilyen belföldi szabályozási eljárás helyébe sem.

1.4.2. Az EGSZB kéri azonban, hogy pontosabban határozzák meg, mi számít „nagy terhet jelentő” szabályozásnak, és hangsúlyozza, hogy nem kellene eleve „nagy terhet jelentőnek” tekinteni az olyan szabályozásokat, melyek a fogyasztói, munkavállalói és környezeti jogokat védik.

1.4.3. Az EGSZB szorgalmazza továbbá, hogy a bevált szabályozási gyakorlatokról szóló fejezettel ne korlátozzák a szerződő felek jogát arra, hogy az USA-ban használatos tájékoztatási és véleményezési (notice-and-comment) folyamattal egyenértékű eljárásokat szabályozzanak vagy vezessenek be.

1.4.4. Az EGSZB kéri emellett, hogy az Európai Bizottság pontosabban fejtse ki, milyen keretek között kerülhet sor a reprezentatív érdekelt felek, különösen a szociális partnerek és a civil társadalmi képviselők bevonására.

1.5. *A kereskedelem technikai akadályai (TBT) és az állat- és növényegészségügyi (SPS) intézkedések*

1.5.1. Az EGSZB úgy véli, hogy a szabványosítást, a technikai szabályozást, a jelölést és címkézést érintő javaslatokat az Európai Unió fontos offenzív érdekeinek kell tekinteni. Tudomásul veszi az átláthatósággal kapcsolatos fontos rendelkezéseket. Mindemellett az alábbiakat szorgalmazza:

— vegyék figyelembe az uniós szabványügyi testületek (CEN/CENELEC) aggályait az önkéntes szabványok kölcsönös elismerésének kockázatát illetően,

— részletesebben dolgozzák ki a jelölési és címkézési előírásokat.

1.5.2. Az EGSZB tudomásul veszi, hogy az SPS-fejezet alapját az SPS-ről szóló WTO-egyezmény képezi, amelyben már szerepel az elővigyázatosság elve. Az EGSZB azonban további biztosítékokat kér arra, hogy nem módosulnak az élelmiszerekre vonatkozó uniós jogszabályok, és hogy az EU fenntartja a hormonokra, növekedésserkentőkre és géntechnológiával módosított szervezetekre vonatkozó korlátozásait.

1.6. *Vámkönnyítések és a kereskedelmi eljárások egyszerűsítése*

1.6.1. Az EGSZB elismeri a kereskedelmi eljárások egyszerűsítésének jelentőségét, különösen a kisebb cégek számára, és üdvözli az Európai Bizottság által javasolt fejezetet. Szorgalmazza azonban a vám eljárások további egyszerűsítését, illetve a vámjogszabályok megsértésekor megállapítandó büntetésekre és felelősségre vonatkozó szabályok pontosítását.

1.7. *Szolgáltatások*

1.7.1. Az EGSZB üdvözli a szolgáltatásokról szóló fejezetben szereplő komoly uniós kötelezettségvállalásokat, és ismételten kéri egyfelől a szövetségi és állami szintű piaci hozzáférés fokozását, csakúgy mint a szabályozási együttműködés szorosabbra fűzését – tudva, hogy ettől függ a piaci hozzáférés is –, másfelől pedig azt, hogy továbbra is az EUMSZ-szel összhangban tartásuk fenn a közszolgáltatásokat. Az EGSZB arra is emlékeztet, hogy az audiovizuális szolgáltatások nem képezik a megbízás részét, és ezért semmilyen kötelezettségvállalásban nem kellene szerepelniük. Támogatja azt az európai bizottsági döntést, hogy a pénzügyi szolgáltatások piacához való hozzáféréstől szóló tárgyalásokat egészen addig felfüggesztik, amíg az amerikai tárgyaló felek nem egyeznek bele egyértelműen a szabályozási együttműködésről szóló megbeszélések elindításába, annak érdekében, hogy a szóban forgó ágazatban növelni lehessen a védelem szintjét és a pénzügyi stabilitást. Az EGSZB szorgalmazza végül, hogy világosan és részletesen ismertessék, hogy tág értelemben mi tartozik a közszolgáltatások alóli kivételek közé, mert csak így lehet kizárni a megállapodásból a kiszervezett, illetve az államilag, profitorientált magánszervezetek által vagy nonprofit szervezetek által finanszírozott közszolgáltatásokat.

1.8. *Kereskedelem és fenntartható fejlődés*

1.8.1. Az EGSZB üdvözli a kereskedelemre és fenntartható fejlődésre vonatkozó európai bizottsági javaslat átfogó és részletes megfogalmazását. Emlékeztet azonban arra, hogy ezeknek a rendelkezéseknek a tényleges értéke elsősorban attól függ, hogy hatékonyan végre is lehet-e hajtani őket. Az EGSZB hathatós végrehajtási mechanizmust és – a civil társadalmon keresztül – szigorú nyomonkövetési eljárást szorgalmaz. Az EGSZB nem tudja értékelni a TTIP fenntartható fejlődéssel foglalkozó fejezetével kapcsolatos végrehajtási intézkedéseket, mivel a végrehajtásra vonatkozó szöveges javaslatok késnek. Fontos, hogy az Európai Bizottság működjön együtt a civil társadalommal és a szociális partnerekkel ezen javaslatok kapcsán, hogy azok hatékonyak lehessenek a gyakorlatban. Az EGSZB fenntartja magának azt a lehetőséget, hogy ezeket az elemeket majd akkor véleményezi, amikor nyilvánosan elérhetővé válnak.

1.9. Beruházásvédelem

1.9.1. Az EGSZB üdvözli a beruházásvédelmi rendszer reformjára vonatkozó javaslatot és azt a célt, hogy jöjjön létre egy állandó többoldalú beruházási bíróság, amely a magán választott bíróságok helyébe lép. Az EGSZB szerint azonban még mindig vannak aggályos kérdések (lásd a 8.8. pontot), melyekkel mindenképpen foglalkozni kell. Kéri továbbá, hogy az Európai Bizottság készítsen hatásvizsgálatot a beruházási vitákkal foglalkozó új bírósági rendszer költségeiről és működéséről.

2. Háttér

2.1. A TTIP-tárgyalások 2013. júniusi kezdete óta az EGSZB fontos szerepet játszott az uniós szervezett civil társadalom álláspontjának megfogalmazásában oly módon, hogy véleményeket dolgozott ki a TTIP-tárgyalások konkrét aspektusairól⁽¹⁾, a beruházásvédelemről és a beruházó és az állam közötti vitarendezésről (ISDS)⁽²⁾, valamint a TTIP-nek a kkv-kra gyakorolt hatásáról⁽³⁾. Időközben az Európai Bizottság közzétette „A mindenki számára előnyös kereskedelem” című fontos közleményét⁽⁴⁾, amely meghatározza a közelgő kereskedelmi és beruházási megállapodások feltételeit. Kapcsolódó véleményében az EGSZB támogatta a közleményben ismertetett megközelítést⁽⁵⁾. Más uniós intézményekkel együttműködésben az EGSZB – számos TTIP-vel kapcsolatos tevékenységén keresztül – azt is igyekszik elősegíteni, hogy tájékozott civil társadalmi vita bontakozzon ki a TTIP-ről. Ilyen tevékenység például a meghallgatások szervezése, valamint az EGSZB-tagok látogatása az Egyesült Államokban.

2.2. Az EGSZB tudomásul veszi, hogy a TTIP-tárgyalások átláthatóbban folynak, mint a korábbi kereskedelmi és beruházási tárgyalások: ezek az első tárgyalások, melyekre vonatkozóan közzétették a tanácsi megbízást, az EU álláspontjait és számos szövegjavaslatot. A különféle érdekeket – a fogyasztókat, a szakszervezeteket, a vállalkozásokat, a környezetvédelmet és a közegészségügyet – képviselő szakértőket egy tanácsadó csoport keretében ültették egy asztalhoz, hogy a tárgyaló területeken ők adjanak magas színvonalú tanácsot a kereskedelmi kérdésekkel foglalkozó uniós tárgyaló feleknek. Az EGSZB azonban sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy – intézményi szerepének dacára – nem vonták be hivatalosan ebbe a TTIP-vel foglalkozó tanácsadó csoportba⁽⁶⁾. Az Európai Bizottság létrehozott egy kifejezetten a TTIP-vel foglalkozó honlapot, amely tájékoztatókat és útmutatókat, uniós (az Európai Unió valamely témakörrel kapcsolatos általános megközelítést meghatározó és bemutató) állásfoglalásokat és uniós szövegjavaslatokat tartalmaz (azaz előzetes európai uniós javaslatokat a TTIP-témakörökkel kapcsolatos jogi szövegekre), és az EU-nak a szolgáltatásokhoz kapcsolódó piacra jutási ajánlatát is ismerteti. Az EGSZB nagyra értékeli az Európai Bizottság javaslatát egy olyan civil társadalmi fórum létrehozására, amely független civil társadalmi szervezetek képviselőiből, köztük a belső tanácsadó csoportok résztvevőiből áll össze, hogy párbeszédet folytasson a megállapodás végrehajtásáról és alkalmazásáról.

2.3. Jelen vélemény azoknak a korábbi véleményeknek a megállapításain alapul, melyek a TTIP előnyeinek egyenletes elosztását szorgalmazták az üzleti szférában (ideértve a kkv-kat is), valamint a dolgozók, a fogyasztók és a polgárok körében, illetve arra szólítottak fel, hogy az EU-ban jelenleg hatályos magas szintű szabványok fenntartását tegyék a megállapodás elfogadásának előfeltételévé. Az EGSZB fontosnak tartja, hogy néhány kiválasztott fejezetben áttekintse a már közzétett uniós állásfoglalásokat és szövegjavaslatokat, és felmérje, hogy ezek mennyire felelnek meg az említett előfeltételeknek, továbbá azonosítsa, mely kérdések a legfontosabbak, és melyek adnak a leginkább okot aggodalomra az európai civil társadalom szempontjából. Az EGSZB úgy döntött, hogy elemzésében a szabályozási együttműködésre vonatkozó javaslatokat helyezi a középpontba, melyek a következőket foglalják magukban: bevált szabályozási gyakorlatok (2016. március 21. óta nyilvános), a kereskedelem technikai akadályai (TBT) és állat- és növényegészségügyi intézkedések (SPS) (mindkettő 2015. január óta nyilvános), vámkönnyítések és a kereskedelmi eljárások egyszerűsítése (2015. január óta nyilvános, 2016. márciusban módosították), szolgáltatások (2015. július óta nyilvános), fenntartható fejlődés (2015. november óta nyilvános) és beruházás (2015. november óta nyilvános). A vélemény 2016. július 14. előtt közzétett dokumentumokat vizsgál.

⁽¹⁾ Lásd az EGSZB saját kezdeményezésű véleményét: *Transzatlanti kereskedelmi kapcsolatok és az EGSZB véleménye az együttműködés fokozásáról és egy esetleges EU–USA szabadkereskedelmi megállapodásról* (HL C 424., 2014.11.26., 9. o.).

⁽²⁾ Lásd az EGSZB saját kezdeményezésű véleményét: *A beruházók védelme, valamint a beruházó és az állam közötti vitarendezés az EU harmadik országokkal kötött kereskedelmi és beruházási megállapodásaiban* (HL C 332., 2015.10.8., 45. o.).

⁽³⁾ Lásd az EGSZB saját kezdeményezésű véleményét: *A transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség és hatása a kkv-kra* (HL C 383., 2015.11.17., 34. o.).

⁽⁴⁾ Az Európai Bizottság közleménye: *A mindenki számára előnyös kereskedelem – A felelősebb kereskedelem- és beruházáspolitikára felé* (COM(2015) 497 final).

⁽⁵⁾ Lásd az EGSZB véleményét: *A mindenki számára előnyös kereskedelem – A felelősebb kereskedelem- és beruházáspolitikára felé* (HL C 264., 2016.7.20., 123. o.).

⁽⁶⁾ Ugyanott.

2.4. Meg kell jegyezni, hogy az Európai Bizottság 2016. július 14-én javaslatot tett közzé a megállapodás intézményi háttéréről⁽⁷⁾, amely tartalmazza a civil társadalom képviselőiből álló belső tanácsadó csoportok felállítását. Ezek feladata, hogy tanácsokkal lássák el a feleket a megállapodás végrehajtása kapcsán. Az EGSZB üdvözli, hogy a belső tanácsadó csoportok mandátumát kiterjesztették úgy, hogy az a megállapodás keretében bármely fontos kérdésre kiterjedjen. Sajnálja azonban, hogy a két belső tanácsadó csoport együttes ülése, amelyet saját kezdeményezésre hívhatnak össze, nem kerül kifejezetten megemlítésre az uniós javaslatban, valamint hogy a civil társadalmi fórumot csak a vegyes bizottság hívhatja össze. A civil társadalmi fórum ülései lehetővé teszik a két belső tanácsadó csoport tagjai számára, hogy közös ajánlásokat dolgozzanak ki a felek számára.

2.5. E tekintetben az EGSZB határozottan sajnálja, hogy ha a tárgyalások esetleg egységes szerkezetbe foglalt szövegek alapján folynak, az eddig elért magas szintű átláthatóság komoly veszélybe kerül, amennyiben az USA nem egyezik bele abba, hogy ezeket a szövegeket elérhetővé tegyék a nyilvánosság vagy legalábbis az uniós tanácsadó csoport számára. Ezért az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy továbbra is legyen meg minden annak érdekében, hogy ez a kérdés napirenden legyen a tárgyalópartnerével folytatott megbeszéléseken.

3. Szabályozási együttműködés

3.1. A szabályozási együttműködés a TTIP három pillérének egyike – a másik kettő a piachoz való hozzáférés és a kereskedelmi szabályok –, és négy részből áll: horizontális aspektusok (ide tartozik egyfelől a „szabályozási koherenciáról”, illetve a „bevált szabályozási gyakorlatokról” szóló rész, másfelől a szabályozók közötti „szabályozási együttműködésről” szóló rész), a kereskedelem technikai korlátai (TBT), az élelmiszer-biztonság, az állat- és növényegészségügy (SPS), valamint az ágazati mellékletek. Ebben a pontban az első részt – a horizontális aspektusokat – véleményezzük, a következőben pedig a kereskedelem technikai korlátaival (TBT), az élelmiszer-biztonsággal, valamint az állat- és növényegészségüggyel (SPS) foglalkozunk.

3.2. A szabályozási együttműködés a TTIP egyik legfontosabb célkitűzése, mivel fontos szerepet játszhat a kereskedelem és a beruházás elősegítésében és különösen a kis cégek versenyképességének növelésében. Különösen a kis- és középvállalkozások várják a TTIP-től új lehetőségek megnyílását, mivel – a nagy cégekkel ellentétben – ők nem rendelkeznek a szükséges forrásokkal ahhoz, hogy az Atlanti-óceán mindkét oldalán eligazodjanak a különböző szabályozói környezetekben. A szabályozási rendszerek jobb összeegyeztethetősége ugyanakkor arra is lehetőséget teremtene, hogy a nagyvállalatok kihasználják a méretgazdaságosság előnyeit Európa és az USA között.

3.3. A szabályozási együttműködést célzó erőfeszítések nem új keletűek⁽⁸⁾. A TTIP-tárgyalások új lendületet adnak a fokozott szabályozási együttműködésnek, amelyhez magasabb elvárások is párosulnak. Az EGSZB szerint nem könnyű megbecsülni, milyen előnyök származnak majd a szorosabb szabályozási együttműködésből, főként mivel a tárgyalások során meghatározandó együttműködés szintjének függvényében más-más előnyökről lehet szó. Az Európai Bizottság fenntarthatósági hatásvizsgálatról kidolgozott időközi technikai jelentéstervezetének becslése szerint a TTIP hatásának 76 %-a a szabályozási együttműködésre, 24 %-a pedig a vámcsökkenésre vezethető majd vissza⁽⁹⁾.

3.4. Az EGSZB fontosnak tartja a védelmet annak biztosítása érdekében, hogy a szabályozási együttműködés folyamatát ne lehessen felhasználni a szociális, munkaügyi, fogyasztói és környezetvédelmi szabványok aláásására, hanem inkább e szabványok erősítését szolgálja. A kérdéses feltételek teljesülése nemcsak gazdasági előnyt jelentene, de a szabályozók feladatát is megkönnyíthetné a közpolitikai célok elérésében.

3.5. Az EU-ra jellemző magas szintű védelem fenntartása elengedhetetlen szempont az EGSZB számára. A szabályozási együttműködésről szóló fejezet x1. b) cikke a jelenleg javasolt formájában a közpolitikai célok eléréséről és a magas szintű védelem fenntartásáról szól, többek között a következő területeken: közegészségügy, emberi, állati és növényi élet és egészség, egészség és biztonság, munkakörülmények, állatjólét, környezetvédelem, fogyasztók, szociális védelem és szociális biztonság, személyes adatok és kiberbiztonság, kulturális sokféleség, pénzügyi stabilitás.

⁽⁷⁾ Lásd: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/july/tradoc_154802.pdf.

⁽⁸⁾ Például a 2007-ben létrehozott Transzatlanti Gazdasági Tanács (TEC), a magas szintű együttműködési fórum, a magas szintű szabályozási együttműködési fórum.

⁽⁹⁾ Ecorys: *Trade SIA on the Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) between the EU and the USA – Draft Interim Technical Report* (Kereskedelmi fenntarthatósági hatásvizsgálat az EU és az USA közötti transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség (TTIP) tárgyában – Időközi technikai jelentéstervezet), 18. o. (<http://www.trade-sia.com/ttip/wp-content/uploads/sites/6/2014/02/TSIA-TTIP-draft-Interim-Technical-Report.pdf>).

3.6. Az EGSZB azonban attól tart, hogy ezt alááshatja az x1. d) cikk, mely szerint a cél az, hogy csökkenjenek a „szükségtelenül nagy terhet jelentő szabályozási követelmények”⁽¹⁰⁾. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy ezt a megfogalmazást úgy is lehet értelmezni, mintha a fogyasztói, munkaügyi és környezetvédelmi jogok védelmét szolgáló rendelkezések eleve „nagy terhet jelentenének”.

3.7. Ezért az EGSZB határozottan megerősíti azt az álláspontot, mely szerint a meglévő szigorú szabványok fenntartása alapvető követelmény, és a szabályozási együttműködés céljának – a kereskedelmi lehetőségek bővítése mellett – azt kell tekinteni, hogy az Atlanti-óceán mindkét partján nagyobb biztonságban, gazdasági és társadalmi jólétben és jobb egészségben éljenek az emberek. A végleges megállapodásban ezt a kötelezettségvállalást ezért nagyon világosan és részletesen meg kell fogalmazni. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki a bevált szabályozási gyakorlatokkal kapcsolatos uniós javaslat miatt. A szabályozási együttműködés célja a szabályozó szervek közötti párbeszéd javítása kell, hogy legyen, nem pedig egymás jogszabályalkotói folyamatainak befolyásolása. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy tisztázza javaslatának a bevált szabályozási gyakorlatokkal kapcsolatos részét.

3.8. Ezzel összefüggésben az EGSZB úgy véli, hogy a bevált szabályozási gyakorlatokról szóló fejezetre vonatkozó jelenlegi javaslatot – amely megjegyzi, hogy a feleknek meg kell vizsgálniuk olyan „nem szabályozási alternatívákat (köztük a nem szabályozás lehetőségét), melyekkel elérhető a szabályozási aktus célja” – nem szabad úgy értelmezni, hogy korlátozza a felek szabályozáshoz fűződő jogát. Az egyértelműség kedvéért a megállapodás szövegében világossá kellene tenni, hogy ez a rendelkezés nem korlátozza a felek szabályozáshoz fűződő jogát. Megjegyzi továbbá, hogy a javaslatnak az érdekelt felekkel folytatott konzultációkról szóló, 6. cikkét nem szabad egyenértékűnek tekinteni az USA-ban használatos tájékoztatási és véleményezési (notice-and-comment) folyamattal.

3.9. Ezért az EGSZB szerint a kereskedelem fejlesztésének továbbra is a központi célok között van a helye. Fontos, hogy a TTIP-tárgyalások támogassák a kereskedelem útjában álló szükségtelen akadályok felszámolását⁽¹¹⁾.

3.10. Az EGSZB örömmel veszi, hogy a jelenlegi európai bizottsági javaslat egyértelműen kimondja: az intézményi struktúra feladata és célja az, hogy – az Európai Parlament és az EU Tanácsa demokratikus ellenőrzése mellett – támogassa és tanácsokkal lássa el a döntéshozókat⁽¹²⁾. A rendes jogalkotási folyamatot nem szabad aláásni, és kerülni kell a késedelmeket, illetve a szabályozások befagyasztását. Az EGSZB üdvözli a javasolt 1. cikket, mely megerősíti mind a szabályozáshoz, mind pedig a védelem szintjének meghatározásához fűződő jogot. Elengedhetetlen azonban, hogy a javaslat meghatározza a különféle bizottságok és csoportok összetételét és eljárási szabályzatát. Az EGSZB kéri, hogy az Európai Bizottság biztosítsa a koherenciát és a következetességet a horizontális szabályozási együttműködésről szóló fejezetek, a kereskedelem technikai akadályairól (TBT) és az állat- és növényegészségügyi (SPS) intézkedésekről szóló fejezetek és az ágazati mellékletek között.

3.11. Ha a tárgyaló felek már a szabályozási folyamat elején párbeszédet folytatnak, nagyobb az esélye annak, hogy azonosítani tudnak határokon átnyúló szempontokat is figyelembe vevő szakpolitikai megoldásokat, ezért gondoskodni kell egy ilyen párbeszéd elindításáról. Az európai bizottsági javaslatnak egyértelműen rendelkeznie kell az érdekelt felek bevonásáról egy átlátható folyamaton keresztül, ami az Európai Unión belül a jó jogalkotási folyamat egyik alapelve. Ahhoz, hogy a szabályozási együttműködés átfogó eredményeket és javaslatokat biztosítson a szabályozók számára, elengedhetetlen az érintettek strukturált és kiegyensúlyozott bevonása – gondolva itt különösen a vállalkozókra, a fogyasztókra, a környezetvédő érdekcsoportokra és a munkavállalókra.

3.12. A konkrét előrelépések érdekében az EU és az USA szabályozói már korai szakaszban konzultációt folytatnak a szabályozási tevékenységről. A szakpolitikai döntéshozatal folyamatának korai szakaszában folytatott viták célja az, hogy a jövőben könnyebb legyen kidolgozni interoperábilis szabványokat, és a piaci szereplők egyszerre mindkét jogrendszer előírásainak meg tudjanak felelni. A szabályozóknak azonban a szabályozás befagyasztásának elkerülése érdekében önkéntes alapon figyelembe kell venniük a párbeszédet és a partnereiktől vagy más érdekelttektől érkező megjegyzéseket.

3.13. Az EGSZB kéri, hogy az Európai Bizottság részletesebben fejtsse ki, milyen keretek között kerülhet sor a fent említett párbeszédre, illetve a reprezentatív érdekelt felek, különösen a szociális partnerek és a civil társadalmi képviselők bevonására. Egyértelműen garantálni kell, hogy a releváns érdekelt felek hozzá tudjanak járulni az átlátható párbeszédhez. Ezt egy pontosan meghatározott eljárással lehet megoldani, amely egyenlő bánásmódot biztosít, és kerüli a késlekedést a szabályozási folyamatban. Az EU részéről az átláthatósági nyilvántartás alapján kellene meghatározni az érdekelt felek relevanciáját és reprezentativitását.

⁽¹⁰⁾ A szabályozási együttműködésre vonatkozó módosított uniós szövegjavaslat. Közzététel: 2016. március 21. (<http://trade.ec.europa.eu/doclib/html/154377.htm>).

⁽¹¹⁾ Sociaal-Economische Raad (SER), Advisory Report 16/04E on TTIP (A Holland Szociális és Gazdasági Tanács tanácsadói jelentése a TTIP-ről) (<https://www.ser.nl/~media/files/internet/talen/engels/2016/ttip.ashx>).

⁽¹²⁾ Conseil économique social et environnemental français: Les enjeux de la négociation du projet de Partenariat transatlantique pour le commerce et l'investissement (PTCI) (A Francia Gazdasági, Szociális és Környezetvédelmi Tanács véleménye a TTIP-vel kapcsolatos tárgyalások tétjéről). (http://www.lecese.fr/sites/default/files/pdf/Avis/2016/2016_01_projet_partenariat_transatlantique.pdf).

4. A kereskedelem technikai akadályai (TBT) és az állat- és növényegészségügyi (SPS) intézkedések

4.1. Az EGSZB üdvözlöi, hogy a javaslat a jelenlegi formájában tartalmazza a kereskedelem technikai akadályairól szóló WTO-egyezményt. A kereskedelem technikai akadályairól szóló fejezet a javaslat szerint technikai követelményeket (technikai szabályozásokat és szabványokat) és megfelelőségértékelési követelményeket határoz meg. Az EGSZB úgy véli, hogy a szabványosítást, a technikai szabályozást, a jelölést és címkézést érintő javaslatokat az Európai Unió fontos offenzív érdekeinek kell tekinteni. Fontos, hogy ezeket a javaslatokat ne használják fel az egészség- és biztonságvédelemhez, valamint a szociális védelemhez szükséges szabályozások megkérdőjelezésére.

4.2. Az EGSZB tudomásul veszi az átláthatóságra vonatkozó fontos rendelkezéseket, és helyesli az intézkedések WTO felé történő bejelentésére, a másik fél tájékoztatására, írásbeli megjegyzések lehetőségének felkínálására és az ezekre való válaszadásra vonatkozó kötelezettséget. A fejezet rendelkezik továbbá az új vagy már hatályos technikai szabályozások közzétételéről egy nyilvántartás segítségével, valamint a technikai szabályozásokban hivatkozott szabványok közzétételéről (mivel a szabványok túlnyomó többségét használják ugyan az iparban, a szabályozók mégsem „hivatkoznak” rájuk – nem alkalmazzák őket – a technikai szabályozásokban).

4.3. A szabványosítást illetően az EGSZB üdvözlöi a szabványügyi szervek közötti együttműködést, valamint a korlátozott kölcsönös elfogadási elveket. Az EGSZB felhívja azonban a figyelmet a CEN/CENELEC aggályaira a TTIP-vél kapcsolatos önkéntes szabványok kölcsönös elismerésének kockázatát illetően. Az EGSZB kéri, hogy az Európai Bizottság vegye figyelembe az uniós szabványügyi testületek javaslatait, és biztosítsa az uniós érdekek védelmét. Fontos garantálni azt is, hogy minden érdekelt fél hozzájárulhasson az új szabványok kidolgozásához.

4.4. Az USA és az EU szabványosítási rendszerei jelentősen eltérnek egymástól. Különösen az „egy termék, egy szabvány, mindenütt elfogadva” elv – amely az EU egységes piacának egyik pillére – nem érvényes az Egyesült Államokban. Míg Európában új szabványok elfogadásakor az annak ellentmondó nemzeti szabványokat visszavonják, az Egyesült Államokban különböző szabványok egyszerre vannak érvényben a piacon, és ezzel megnehezítik a kis- és középvállalkozások dolgát, amikor el kell dönteniük, melyik szabvány felel meg legjobban az ő termékcsoportjaiknak. Az átláthatóság növelése és a kis cégek támogatása érdekében fontos, hogy az USA felállítson egy segélyvonalat, amely támogatást nyújt az USA piacára exportálni szándékozó uniós cégeknek. Itt gyakran kis cégekről van szó, amelyek korlátozott forrásokkal rendelkeznek, de magas szinten szakosodtak egy adott rés piacra, és ez jelenti a versenyképességük alapját.

4.5. Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy olyan alapvető területeket, mint az elektromos biztonság, elektromágneses kompatibilitás, gépek és távközlés, melyekhez az EU-nak egyértelmű offenzív érdeke fűződik, csak a jövőben megfontolandó kiemelt területekként határoztak meg, pedig ezeknek a területeknek azok között a konkrét referenciacélok között kellene szerepelniük, amelyek a tárgyalásokon egyeztetett megfelelőségértékelésre vonatkoznak.

4.6. Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt is, hogy a jelölési és címkézési részben nem kerültek meghatározásra kiemelt intézkedési területek a jövőre vonatkozóan, nincs tervben a jelölési és címkézési követelmények jövőbeni felülvizsgálata, és nincs utalás arra sem, miként emelnék át a tárgyalások eredményeit az egyes ágazatokba.

4.7. Az állat- és növényegészségügyi (SPS) intézkedésekről javasolt fejezet alapja az állat- és növényegészségügyi intézkedésekről szóló WTO-egyezmény, valamint a 2014. szeptember 29. és október 3. közötti tárgyalásokhoz az USA-nak megvitatásra benyújtott és 2015. január 7-én nyilvánosságra hozott uniós szövegjavaslat.

4.8. Az állat- és növényegészségügyi intézkedésekről szóló WTO-egyezmény, mely az élelmiszer-biztonsági, állat- és növényegészségügyi szabályozások alkalmazásáról rendelkezik, tartalmazza az elővigyázatosság elvét (5. cikk (7) bekezdés), melyet immár a Lisszaboni Szerződés is rögzít. Ez nem lehet vita tárgya, ennélfogva nem képezheti a megállapodás részét. Az EGSZB ezért határozottan üdvözlöi az EU által adott biztosítékokat arra, hogy a TTIP nem módosítja az élelmiszerekre vonatkozó hatályos uniós jogszabályokat, az EU fenntartja korlátozásait a húsban található hormonokra és növekedésserkentőkre vonatkozóan, és a TTIP nem változtatja meg a genetikailag módosított szervezetekre vonatkozó uniós jogszabályt.

5. Vámkönnyítések és a kereskedelmi eljárások egyszerűsítése

5.1. Mivel a transzatlanti kereskedelem nagy részét az árukereskedelem teszi ki, a vám eljárások javítására tett erőfeszítések erősen befolyásolják a kétoldalú kereskedelmet, különösen kis cégek esetében.

5.2. Az EGSZB üdvözlí a vámjárások könnyítését célzó további javaslatokat, különösen az Atlanti-óceán mindkét partján felállítandó egyablakos rendszert, a nemzetközi szabványok jobb összehangolását, a kereskedelemkönnyítı partnerségi program kidolgozását, az adatharmonizációt és -egyeztetést – mely kiterjed annak felmérésére, hogy milyen adatokat kellene egyeztetni –, a vámegyüttmőködési vegyes bizottság felelősségi körének kibővítését, aminek eredményeként „szakosodott vámbizottságként” jár el számos, még meghatározandó területen, és dolgoz ki előírásokat.

5.3. Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy pontosítsa azokat az elemeket, melyek különösen fontosak az uniós cégek számára, de még nem világosak a rendelkezésre álló szöveg alapján. Ilyen például a minimális érték, minden kiegészítı díj megszüntetése, valamint a büntetések és a felelősség kérdése a vámjogszabályok megsértése esetén.

6. Szolgáltatások

6.1. Szolgáltatási ajánlatában az EU komoly kötelezettségeket vállal olyan ágazatokban, melyek kulcsfontosságúak Európa versenyképességének és növekedésének előmozdításához (digitális szolgáltatások és távközlés), a globális értékláncok felgyorsításához és integrálásához (közlekedés, futárszolgálatok, üzleti szolgáltatások, szakmai szolgáltatások), illetve amelyek alapvetően fontos gazdasági ágazatokhoz kapcsolódnak (építőipar, kiskereskedelem, energetika).

6.2. Az EGSZB örömmel veszi továbbá, hogy az uniós javaslat egy olyan keretet is javasol, amely megkönnyítheti egy, a szakmai képesítések kölcsönös elismerésére vonatkozó igazságos, átlátható és következetes rendszer kiépítését a felek között, és meghatározza a kölcsönös elismerési megállapodásokról szóló tárgyalások általános feltételeit. Ezek a megállapodások rendkívül fontosak az uniós szolgáltatók jobb piaci hozzáféréseinek biztosításához.

6.3. Az EGSZB megismétli a szolgáltatásokhoz kapcsolódó három fı szempontot: mind szövetségi, mind állami szinten növelni kell a piachoz való hozzáférést; el kell ismerni, hogy a piachoz való hozzáférés a megerősített szabályozási együttmőködéstől is függ; az EUMSZ-szel összhangban meg kell őrizni a közszolgáltatások egyedi jellegét.

6.4. Az EGSZB kiemeli, hogy az Európai Bizottságnak biztosítania kellene, hogy a szolgáltatások területén a TTIP többet nyújtson az olyan jelenlegi megállapodásoknál, mint a GATS és a TISA, és hogy külön megállapodásokat kellene kötni az USA-ban alkalmazott számos diszkriminatív akadály felszámolására.

6.5. Az EGSZB kiemel egy bizonyos kérdést, amelyet az Európai Bizottságnak figyelembe kellene vennie, és amely a kiegyensúlyozatlan piaci hozzáférést érinti: az amerikai cégek élvezhetik az uniós egységes piac előnyeit, míg az uniós cégek egy széttagolt amerikai piaccal szembesülnek, mivel a szolgáltatási ágazatok nagy részét a szövetségi tagállamok szintjén szabályozzák. Az EGSZB felhívja a figyelmet arra a tényre, hogy az Egyesült Államok fenntartja a vízumkötelezettséget bizonyos uniós állampolgárságú személyek számára, miközben az amerikai állampolgárok vízum nélkül utazhatnak az EU-ba, ami az uniós állampolgárokkal szemben diszkriminatív elbánást jelent, ez pedig káros a kétoldalú kapcsolatra nézve.

6.6. Az egyes ágazatokra vonatkozóan az EGSZB az alábbi megjegyzéseket kívánja tenni:

- az audiovizuális szolgáltatások nem képezik a megbízás részét, és ezért semmiféle kötelezettségvállalásban nem kellene szerepelniük,
- a pénzügyi szolgáltatások terén a piaci hozzáférésről szóló tárgyalásokat egészen addig fel kellene függeszteni, amíg az amerikai tárgyaló felek nem egyeznek bele egyértelmően a szabályozási együttmőködésről szóló megbeszélések elindításába. A szabályozási együttmőködés céljaként azt kellene kitűzni, hogy növekedjen a védelem és a pénzügyi stabilitás szintje,
- a közszolgáltatások számára teljes védelmet kell biztosítani, mivel ezek biztosítják az állampolgároknak nyújtott alapvető és érzékeny szolgáltatások jelenlegi magas színvonalát. Ezért világosan és tág értelemben meg kell határozni a kivételeket.

6.7. A közszolgáltatások tekintetében „A mindenki számára előnyös kereskedelem” című EGSZB-velemény megállapította, hogy a közszolgáltatások védelme a kereskedelmi megállapodásokban „legjobban egy a piaci hozzáférésre és a nemzeti elbánásra egyaránt vonatkozó pozitív lista alkalmazása révén valósulhat meg”. A TTIP keretében a szolgáltatásokra vonatkozó jelenlegi uniós ajánlat azonban a szolgáltatások listázásához egy korábban nem alkalmazott „hibrid” megközelítést ajánl, ami jelentős bizonytalansághoz vezethet.

6.8. A piaci hozzáférésekről szóló III. melléklet egy pozitív listát tartalmaz ugyanazzal a megfogalmazással, mint az EU GATS-jegyzéke, mely szerint „[a] közüzemi szolgáltatások olyan ágazatokban működnek, mint a kapcsolódó tudományos és technikai tanácsadási szolgáltatások, társadalomtudományi és humán kutatás-fejlesztési szolgáltatások, műszaki vizsgálati és elemzőszolgáltatások, környezetvédelmi szolgáltatások, egészségügyi szolgáltatások, szállítási szolgáltatások és valamennyi szállítási módozatot kiegészítő szolgáltatások ágazata. Gyakran biztosítanak kizárólagos jogokat ilyen szolgáltatásokra a magánszektor gazdasági szereplőinek, amelyre példa a közigazgatási hatóságok által a gazdasági szereplőknek speciális szolgáltatási kötelezettségek mellett adott koncesszió. Mivel közüzemi szolgáltatások gyakran a központi szint alatt is léteznek, gyakorlati szempontból nem észszerű részletes és kimerítő ágazatspecifikus felsorolást adni”⁽¹³⁾. A közüzemi szolgáltatásokról szóló záradék azonban – mely lehetővé teszi a monopolisztikus struktúrák fenntartását – tele van hiányosságokkal, így például nem vesz figyelembe olyan korlátozásokat, mint a gazdasági szükségletek, tesztek vagy kvóták. Az EGSZB igen fontosnak tartja, hogy a közüzemi szolgáltatásokra vonatkozó kivétel valamennyi szolgáltatásnyújtási módozatra alkalmazandó legyen.

6.9. Az EGSZB szorgalmazza végül, hogy a III. mellékletben világosan és részletesen ismertessék a közüzemi szolgáltatásokra vonatkozó kivételeket, mert csak így lehet kizárni a megállapodásból a kiszervezett, illetve az államilag, profitorientált magánszervezetek által vagy nonprofit szervezetek által finanszírozott közszolgáltatásokat.

6.10. Bár a felfüggesztési és az automatikus beemelési záradékok nem vonatkoznak a II. mellékletre, az EGSZB attól tart, hogy a tárgyalások eredményeképpen az ebben a mellékletben felsorolt uniós fenntartásokat esetleg áttemelhetik az I. mellékletbe, ami lehetetlenné tenné a liberalizáció visszafordítását. Az EGSZB ezzel összefüggésben támogatja a Holland Szociális és Gazdasági Tanács tanácsadói jelentésének megállapítását, mely szerint fontos, hogy a kormányok – saját preferenciáiknak megfelelően – továbbra is maguk határozhassák meg, mely szolgáltatásokat tekintik „közérdekűnek”⁽¹⁴⁾.

6.11. Az EGSZB-t az is aggasztja, hogy az amerikai kormány az I. és II. mellékletben nem megfelelően felsorolt bármely szolgáltatás állami szabályozását megtámadhatja az államok közötti vitarendezési eljárásokon keresztül – a nemzeti elbánáshoz vagy a legnagyobb kedvezményben részesített nemzethez kötődő kötelezettségvállalások megsértése miatt –, illetve a beruházási vitákkal foglalkozó bírósági rendszeren keresztül.

6.12. Az EGSZB sajnálattal veszi tudomásul, hogy – más fejezetekkel összevetve – a szolgáltatási piachoz való hozzáférést elhanyagolták, és kéri, hogy az Európai Bizottság tegyen többet annak érdekében, hogy felszámolja a piaci hozzáférés még meglévő akadályait az Egyesült Államokban. Az Egyesült Államok továbbra is teljes körű tiltást alkalmaz a szállítás terén. Tőkekorlátozások vannak érvényben, például a légi szállításban 25 %, a távközlésben 20 %, és jelentősek a belső szabályozásokból eredő akadályok például a távközlésben és a műholdak esetén. Nagyon hosszú az állampolgársági követelménylista pl. a banki, a biztosítási és a számviteli területen. Jogi, számviteli, mérnöki és biztosítási szolgáltatások esetén letelepedési követelmények vannak érvényben. Helyi jelenléti követelmények vannak például a jogi, számviteli és biztosítási területen, és a biztosítási ágazatban a jogi forma is kötött stb.

7. Fenntartható fejlődés

7.1. A TTIP lehetőséget biztosít a feleknek arra, hogy a kereskedelmen keresztül elősegítsék a fenntarthatóságot, és hogy a fenntarthatósági célokra vonatkozóan meghaladjanak minden más olyan kereskedelmi megállapodást, melyet bármelyik fél kötött. A REX/390. és a REX/449. sz. véleményében⁽¹⁵⁾ az EGSZB kérte, hogy a megállapodásba alapvető elemként építsenek bele egy alapos, a kereskedelemről és a fenntartható fejlődésről szóló fejezetet, ezért üdvözlö az európai bizottsági javaslat átfogó és részletes megfogalmazását. Úgy véli azonban, hogy ezeknek a rendelkezéseknek a tényleges értéke elsősorban attól függ, hogy adott esetben hatékonyan végre is lehet-e hajtani őket.

7.2. A REX/390. sz. vélemény megállapította, hogy egy erős, közös civil társadalmi felügyeleti mechanizmus alapvető elemét kell, hogy képezze a megállapodásnak. Az EGSZB ezért maradéktalanul egyetért Malmström biztos nyilatkozatával, mely szerint a fenntartható fejlődésről szóló fejezetben hatékony végrehajtási mechanizmusra van szükség⁽¹⁶⁾. Az EGSZB hasonlóképpen egyetért a Holland Szociális és Gazdasági Tanács és a Francia Gazdasági és Szociális Tanács tanácsadói jelentésében megfogalmazott ajánlással is, mely szerint fontos, hogy a felekre szükség esetén hatékony szankciókat lehessen kiróni⁽¹⁷⁾.

⁽¹³⁾ Services and Investment offer of the European Union (Az Európai Unió szolgáltatási és beruházási ajánlata)(http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/july/tradoc_153670.pdf).

⁽¹⁴⁾ Lásd a 11. lábjegyzetet.

⁽¹⁵⁾ Lásd az 5. lábjegyzetet.

⁽¹⁶⁾ Cecilia Malmström biztos 2015. november 17-i nyilatkozata, (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/november/tradoc_153968.pdf).

⁽¹⁷⁾ Lásd a 12. és 11. lábjegyzetet.

7.3. Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottságnak a magas szintű munkaügyi és környezetvédelmi szabványok iránti komoly elkötelezettségét. Az EGSZB elégedetten veszi tudomásul, hogy a szabályozáshoz és a magas szintű védelem előírásához fűződő jogot a megállapodás preambulumban, de a fenntartható fejlődésről szóló fejezeten belül egy különálló cikkben is megerősítették.

7.4. Az EGSZB kérte, hogy a felek erősítsék meg egyfelől a saját munkaügyi jogszabályaik hatékony végrehajtása és érvényesítése melletti elkötelezettségüket, másfelől pedig az ILO-tagságukból eredő kötelezettségeiket. Az EGSZB ezért üdvözlöi, hogy kötelező érvényű rendelkezések kerültek beépítésre az alapvető munkaügyi normák védelmére vonatkozóan. Ilyen például az egyesülési szabadság, a kollektív tárgyaláshoz fűződő jog (szakszervezet létrehozása vagy szakszervezethez való csatlakozás révén), a kényszermunka eltörlése, a gyermekmunka hatékony felszámolása, valamint az egyenlőség és a megkülönböztetésmentesség a foglalkoztatásban és a munkavállalás terén. Emellett az EGSZB üdvözlöi, hogy a felek kötelezettséget vállalnak arra is, hogy gondoskodnak a tisztességes munkakörülményekről, valamint a munkahelyi egészségvédelemről és biztonságról. Ahhoz, hogy ezek a fenntartható fejlődésre vonatkozó rendelkezések kötelezővé válhassanak, egy „háromlépcsős megközelítést” kell alkalmazni, melynek részét képezik a kormányzati egyeztetések, illetve az ILO bevonásával és a beruházásokat érintő vitarendezésre vonatkozó rendelkezés figyelembevételével működő belső tanácsadó csoportok és szakértői bizottságok.

7.5. Ami a környezetvédelmi kérdéseket illeti, a vegyi anyagok és a hulladék környezetvédelmi szempontból megfelelő kezelésével kapcsolatos kereskedelmi rendelkezés beemelése tükrözi a civil társadalom aggályait. Az EGSZB ezért támogatja olyan rendelkezések beillesztését a megállapodásba, amelyek célja a vegyi anyagokkal és a hulladékokkal kapcsolatos, az emberi egészségre és a környezetre káros hatások megelőzése vagy csökkentése. Ugyanígy üdvözlöi az EGSZB a felek kötelezettségvállalását aziránt, hogy fenntartható erdőgazdálkodást folytatnak, és kölcsönösen elismerik az illegális, be nem jelentett és szabályozatlan halászat jelentős negatív hatását.

7.6. Üdvözlendő a javaslatban a munkaügyi és környezetvédelmi szakpolitikák kereskedelemmel kapcsolatos szempontjait érintő együttműködésre vonatkozó rendelkezés is. Az EGSZB szerint is el kell ismerni annak az együttműködésnek a jelentőségét, mellyel a globális ellátási láncokban elő lehet segíteni a tisztességes munkát, illetve olyan stratégiákat és szakpolitikákat lehet kidolgozni, melyek támogatják a kereskedelem hozzájárulását az erőforrás-hatékonysághoz, a zöld gazdasághoz és a körforgásos gazdasághoz⁽¹⁸⁾.

7.7. Az EGSZB támogatja azt a célt, hogy magatartási kódexek, szabványrendszerek, címkézési, hitelesítési, tanúsítási és más megfelelő vállalati politikák segítségével védjék a munkavállalói jogokat és a környezetet.

7.8. Felelős vállalatvezetéssel, például vállalati társadalmi felelősségvállalással tovább erősíthetők a fenntarthatósági célkitűzések. Az EGSZB támogatja, hogy a fenntarthatóságról szóló fejezet tartalmazzon kifejezett hivatkozásokat a multinacionális vállalatokra vonatkozó OECD-iránymutatásokra, az ENSZ Globális Megállapodására, az ISO 26000-re, az ILO-nak a multinacionális vállalatokra és a szociális politikára vonatkozó elvekről szóló háromoldalú nyilatkozatára (multinacionális vállalatokról szóló ILO-nyilatkozat), valamint az üzleti vállalkozások emberi jogi felelősségére vonatkozó ENSZ-irányelvekre.

7.9. Az EGSZB megjegyzi, hogy az uniós szövegjavaslat nem tartalmaz a vitarendéssel kapcsolatos elemeket. Mivel ezek az elemek egy későbbi szakaszban kerülnek kidolgozásra, az EGSZB fenntartja magának azt a lehetőséget, hogy majd akkor véleményezi őket, amikor nyilvánosan elérhetővé válnak.

7.10. A felek kötelezettséget vállaltak arra, hogy a nemzetközi kereskedelmet oly módon segítik elő, hogy az hozzájáruljon a fenntartható fejlődéshez. Ennek megvalósítását az EGSZB szerint leginkább úgy lehet támogatni, ha egy társadalmi párbeszédre alapuló végrehajtási mechanizmust alkalmazunk. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság arra vonatkozó javaslatát, hogy olyan civil társadalmi csoportok kiegyensúlyozott képviseléből álló belső tanácsadó csoportokat hoz létre, amelyek kiegyensúlyozottan képviselik az üzleti, munkavállalói, fogyasztói, környezetvédelmi és közegészségügyi érdekeket, és előterjeszhetik a TTIP végrehajtásával kapcsolatos nézeteiket, illetve ajánlásaikat⁽¹⁹⁾. A hatályban levő megállapodásokkal szerzett tapasztalatok azt mutatják, hogy az ilyen felüyeleti mechanizmusok hatékonyságának biztosítása érdekében fontos, hogy a felüyeleti szervek ajánlásai egy uniós intézmények általi vizsgálatot eredményezzenek, és egy érvényre juttatási folyamathoz kapcsolódjanak.

8. Beruházás

8.1. Az EGSZB megjegyzi, hogy az Európai Bizottság egy olyan, beruházási vitákkal foglalkozó bírósági rendszerre vonatkozó szövegjavaslatot nyújtott be, amely egy, az ISDS helyébe lépő új rendszert létrehozó eljárási reformot vezetne be. A javaslat két részből áll, így egyfelől rögzíti az érdemi beruházásvédelmi rendelkezéseket, másfelől leírja a beruházók és az államok közötti viták rendezésére szolgáló rendszer működését. Tartalmaz továbbá egy bevezető részt, amely a beruházásvédelemmel kapcsolatos fogalmakat határozza meg.

⁽¹⁸⁾ Lásd az EGSZB saját kezdeményezésű véleményét: *Méltó munkafeltételek a globális ellátási láncokban*, HL C 303., 2016.8.19., 17. o.

⁽¹⁹⁾ Lásd a 7. lábjeget.

8.2. Ahogyan azt a REX/390. sz. véleményében az EGSZB kérte, pontosabb meghatározást kaptak a következő fogalmak: „szabályozáshoz fűződő jog”, „közvetett kisajátítás” és „tisztes és egyenlő bánásmód”. Ezek azok a feltételek, amelyeket teljesíteni kell ahhoz, hogy szabályozható legyen az állam és a beruházó közötti vitarendezési eljárás. A pontosítások azt a célt szolgálják, hogy a vitarendezés során a felek jogosultak legyenek arra, hogy a közérdeket a beruházó védelme elé helyezték.

8.3. Az EGSZB kiemeli, hogy a megállapodásban a meghatározásoknak, különösen a szabályozáshoz fűződő jog meghatározásának egyértelműnek kell lennie, és biztosítani kell az államnak azt a jogot, hogy szigorú normákat tartson fenn és vezessen be különösen a szociális, környezet- és fogyasztóvédelem terén, miközben megfelelő és legitim védelmet biztosít a beruházók részére a protekcionizmussal és diszkriminációval szemben. Az EGSZB üdvözlí, hogy különálló cikk került be a megállapodás törzsszövegébe, a preambulumon kívül is. A szociális védelem területén történő szabályozáshoz való jog esetében külön meg kellene említenie a kollektív megállapodásokat, ideértve a háromoldalú és/vagy általános érvényű (*erga omnes*) megállapodásokat is, hogy ki lehessen zárni, hogy ezeket a befektetői bizalom védelmének megsértéseként értelmezzék. A kollektív megállapodások keretében meghatározott munkügyi és bérfeltételeket nem szabad nem vámjellegű kereskedelmi akadállyal tekinteni.

8.4. Az EGSZB elismeri azonban, hogy a legjelentősebb változások a vitarendezés eljárásjogi részében történtek. A választott bírósági rendszer törvényszéki igazságszolgáltatási rendszerre alakult át, ahol a vitában részt vevő felek általi eseti alapon kijelölt választott bíróságot a megállapodás felei által egy állandó jegyzékből kijelölt bírósággá váltották fel. Ezek a változtatások megerősítik a rendszer intézményes jellegét. Az EGSZB kéri, hogy a felek biztosítsák azt, hogy a beruházási vitákkal foglalkozó bírósági rendszer a megállapodás aláírása után azonnal maradéktalanul működőképes legyen, a bíróság demokratikus legitimitást élvezzenek, és úgy jelöljék ki őket, hogy ki lehessen zárni a bíróság átpolitizáltságának és az összeférhetetlenségnek a kockázatát.

8.5. Az EGSZB örömmel emeli ki, hogy szigorú magatartási kódex került bevezetésre a pártatlanság biztosítása és az összeférhetetlenség megelőzése érdekében. Egy „fellebbezési bíróság” is felállításra kerül, mely a törvényszék ítéleteit bírálhatja felül, ezzel reagálva az ISDS-rendszerrel kapcsolatos jogos kritikákra. Az átláthatóságot még az is biztosítja, hogy a jogvitákra az UNCITRAL szabályok vonatkoznak.

8.6. Bár az EGSZB üdvözlí a rendszer reformját célzó fejlesztéseket, még mindig több aggályos pontot lát benne, melyekkel mindenképpen foglalkozni kell.

8.7. Az EGSZB úgy látja továbbá, hogy az új rendszer bevezetésével kapcsolatban továbbra is sok – az érdekelt felektől függően más és más jellegű – aggodalom. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a beruházási viták rendezését célzó rendszer fejlesztése érdekében tett erőfeszítései során továbbra is vegye figyelembe ezeket az aggályokat.

8.8. Az alábbiakban összefoglalunk néhány ilyen problémát:

- meg kell találni a megfelelő egyensúlyt a legitim közpolitikák, illetve a „tisztes és egyenlő bánásmódra” és a „közvetett kisajátítással szembeni védelemre” vonatkozó beruházásvédelmi előírások között. Ehhez egyértelmű meghatározásokat kell alapul venni, melyek csökkentik a tág értelmezés kockázatát,
- a szabályozáshoz fűződő joghoz kapcsolódó legitim szakpolitikai célok listája igen rövid (ilyen cél például a közegészség, a biztonság, a környezet és a közkerölcs védelme, a szociális és fogyasztóvédelem, illetve a kulturális sokszínűség elősegítése és védelme),
- nincsenek kifejezetten kizárva a közszolgáltatások szervezésére vagy nyújtására vonatkozó szabályozások,
- az elmaradt nyereség teljes kizárása az elvégzett beruházásokat illető kártalanítás számításakor,
- a „vesztes fizet elv” bevezetése visszatarthatja a cégeket – különösen a kis- és középvállalkozásokat – attól, hogy a rendszert igénybe vegyék,
- hivatkozni kell a multinacionális vállalatokról szóló ILO-nyilatkozat szerinti beruházói kötelezettségekre, az üzleti vállalkozások emberi jogi felelősségére vonatkozó ENSZ-irányelvekre és a multinacionális vállalatokra vonatkozó OECD-iránymutatásokra,

- nem teljesen egyértelmű, hogy a nemzeti bíróságok miként ismerik el és hajtják végre a választott bírósági ítéleteket, és milyen kapcsolat áll fenn a külföldi választott bírósági határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló New York-i egyezményvel vagy a vonatkozó ICSID-szabályokkal. Ezt tisztázni kell, mivel a beruházók már a jelenlegi rendszerben is gyakran ütköznek végrehajtási problémákba,
- gondosan értékelni kell a beruházási vitákkal foglalkozó bírósági rendszer (ICS) és az uniós jogi keret kompatibilitását,
- a bírák tényleges függetlenségének hiánya, mivel az új javaslatban a bírák bizonyos esetekben még mindig dolgozhatnak társasági jogra specializálódott ügyvédként,
- figyelembe kell venni a TTIP-ről készült fenntarthatósági hatásvizsgálat időközi technikai jelentéstervezetében megfogalmazott ajánlást annak a lehetőségnek a kizárása érdekében, hogy a közszolgáltatásokat a beruházási vitákkal foglalkozó bírósági rendszer keretében megtámadják ⁽²⁰⁾.

Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy vonja be a civil társadalmat és az európai jogászközösséget ezeknek az aggályoknak a feloldásába.

8.9. Emellett több érdekelt fél felteszi a kérdést, hogy megfelelően működő és igen fejlett nemzeti jogrendszerekben miért van szükség egy külön a beruházási vitákkal foglalkozó választott bírósági rendszerre ⁽²¹⁾.

8.10. Végezetül az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak a beruházási vitákkal foglalkozó bírósági rendszerre vonatkozó javaslata megfelelő irányba indította el a folyamatokat, de számos területen még további finomításokra van szükség ahhoz, hogy független nemzetközi bírói testületként funkcionálhasson. Az EGSZB sajnálja, hogy a rendszerre vonatkozó javaslat kidolgozását nem előzte meg egy teljes körű és megfelelő konzultációs folyamat, illetve ennek előkészítéseképpen egy hatásvizsgálat a rendszer költségeiről és működéséről. Ezért kéri, hogy az Európai Bizottság készítsen egy ilyen hatásvizsgálatot.

Kelt Brüsszelben, 2016. szeptember 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

⁽²⁰⁾ Ecorys: *Trade SIA on the Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) between the EU and the USA – Draft Interim Technical Report* (Kereskedelmi fenntarthatósági hatásvizsgálat az EU és az USA közötti transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség (TTIP) tárgyában – Időközi technikai jelentéstervezet), 144. o. (<http://www.trade-sia.com/ttip/wp-content/uploads/sites/6/2014/02/TSIA-TTIP-draft-Interim-Technical-Report.pdf>).

⁽²¹⁾ Lásd többek között: ETUC Position on Commission's proposal for an Investment Court System in TTIP and CETA (Az ESZSZ álláspontja a TTIP-n és a CETA-n belüli, beruházási vitákkal foglalkozó bírósági rendszerre vonatkozó európai bizottsági javaslatról) (<https://www.etuc.org/documents/etuc-position-commissions-proposal-investment-court-system-ttip-and-ceta#.V2xn19KNhHg>).